

Poznań, dnia 10 kwietnia 2026 r.

Najwyższa Izba Kontroli

ul. Filtrowa 57

00-950 Warszawa

e-mail: nik@nik.gov.pl

Wniosek o przeprowadzenie audytu funkcjonowania systemu kaucyjnego w powiązaniu z mechanizmem rozszerzonej odpowiedzialności producenta (ROP)

Szanowni Państwo,

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej (ZGWRP) w imieniu swoich członków wnosi o przeprowadzenie przez Najwyższą Izbę Kontroli kompleksowego audytu w zakresie funkcjonowania systemu kaucyjnego oraz jego powiązań z mechanizmem ROP-u.

System kaucyjny został wprowadzony w Polsce w październiku ubiegłego roku, z założeniem zwiększenia poziomu recyklingu opakowań po napojach oraz wprowadzenia mechanizmu finansowania i wsparcia dla instalacji komunalnych w gminach. Obecnie, po kilku miesiącach funkcjonowania systemu, obserwujemy szereg niepokojących zjawisk:

1. **Effekt odwrotny od zamierzonego** – wyniki badania IBRIS dla „Rzeczypospolitej” pokazują, że ponad połowa Polaków ocenia system negatywnie, a aż 48,1% respondentów deklaruje, że nigdy nie oddaje opakowań objętych kaucją. Tymczasem operator systemu osiąga wymierny zysk na nieodebranych kaucjach, podczas gdy gminy nie czerpią z tego proporcjonalnych korzyści.
2. **Przerzucenie kosztów na konsumentów i gminy** – nieodebrane kaucje pozostają w systemie operatorów, a gminy wiejskie pokrywają część kosztów obsługi, które powinny spoczywać na producentach.
3. **Brak dostępności automatów w gminach wiejskich** – wiele miejscowości nie posiada ani jednego punktu zwrotu, uniemożliwiając mieszkańcom odzyskanie wpłaconych kaucji.
4. **Odroczenie wdrożenia mechanizmu ROP-u** – rząd odsunął wdrożenie ROP-u, pozbawiając instalacje komunalne krytycznego komponentu infrastrukturalnego.
5. **Milionowe środki poza kontrolą publiczną** – nieodebrane kaucje stanowią setki milionów złotych w rękach operatorów, bez jawnych mechanizmów kontroli i rozliczenia.

W związku z powyższym wnosimy o:

- przeprowadzenie audytu w zakresie przepływu środków pieniężnych w systemie kaucyjnym, w tym wpłat producentów, nieodebranych kaucji i kosztów operacyjnych;
- weryfikację realizacji zobowiązań finansowych producentów wobec systemu;
- ocenę dostępności punktów zwrotu i automatów w gminach wiejskich;
- analizę wpływu funkcjonowania systemu na instalacje komunalne i gospodarkę odpadami w gminach wiejskich;
- sporządzenie zaleceń, które zapewnią pełną odpowiedzialność producentów oraz transparentność systemu.

6. Ograniczenia w realizacji zwrotu kaucji wynikające z terminów ważności voucherów

W praktyce funkcjonowania systemu kaucyjnego występuje problem ograniczonej możliwości realizacji zwrotu kaucji przez konsumentów. W wielu przypadkach automaty do zbiórki opakowań wydają kupony (vouchery), których ważność jest ograniczona czasowo. Po upływie tego terminu kupony tracą ważność i nie mogą zostać zrealizowane.

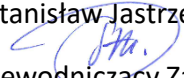
Zjawisko to ma szczególne znaczenie w gminach wiejskich, gdzie dostęp do punktów handlowych jest ograniczony, a odległości do sklepów znaczne. W konsekwencji część mieszkańców nie ma realnej możliwości wykorzystania voucherów w wyznaczonym czasie, co prowadzi do utraty wpłaconej kaucji.

W związku z powyższym wnosimy o objęcie audytem również:

- skali niewykorzystanych voucherów i utraconych kaucji;
- zasad ustalania terminów ważności kuponów;
- zgodności tych praktyk z celem systemu kaucyjnego oraz zasadą ochrony konsumenta;
- wpływu tego mechanizmu na poziom rzeczywistych zwrotów opakowań.

Związek Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej podkreśla, że obecny stan funkcjonowania systemu kaucyjnego działa w niepełnej formie, przesuwa koszty na konsumentów i gminy, oraz powoduje finansowe korzyści operatora kosztem infrastruktury komunalnej. Audyt Najwyższej Izby Kontroli jest niezbędny do weryfikacji prawidłowości funkcjonowania systemu i zabezpieczenia interesu publicznego.

Z wyrazami szacunku

Stanisław Jastrzębski

Przewodniczący Zarządu
Związku Gmin Wiejskich
Rzeczypospolitej Polskiej